

ЖИВОТ И СМЪРТ В ПОЕЗИЯТА НА ВАПЦАРОВ

В поезията на Вапцаров е подчертавано често изображението на човешка смърт. От друга страна, е установено, че най-често повтаряната в нея дума е лексемата *живот*. И това на пръв поглед като че ли противоречие между нейната образност и нейния речник ме провокира да разгледам в тази студия основополагащите за човека и света категории *живот* и *смърт* като основополагащи и за Вапцаровия поетичен свят.

На 4 март 1929 година деветнадесетгодишният Вапцаров записва в ученическата си тетрадка с първи стихотворни опити едно задаващо съдбовни въпроси стихотворение:

...Взрян в загадъчните линии на ръката му, гадател предрича на младия поет ранна смърт от куршум, а той посреща това с неочаквания възглас:

*И ако знам, че всичко туй е верно,
о, колко, колко щях да съм щастлив.*

(„Гадател“)

Тези все още несръчни, но подкупващи с искреността си стихове слагат началото на един характерен мотив в лириката на Вапцаров, определен в неговата „Песен за човека“ като „*смърт щастлива*“. Но породен от все още неясния копнеж по романтиката на героичното, в неговото зряло творчество този мотив се свързва с едно вече сложно разгърнато отношение към живота и смъртта, което му придава трагична дълбочина и убедителност.

В идейно-образния свят на единствената, старателно обмислена и подредена стихосбирка на Вапцаров „Моторни песни“ смъртта е почти постоянен мотив, който изцяло определя или по някакъв начин пронизва повечето от половината стихотворения. Те са всичко 20, а в 13 от тях в една или друга форма се говори за смърт. Всъщност загиват по един или друг начин повечето от героите, населяващи Вапцаровия поетичен свят. Не дочаква жадуваната пролет туберкулозният огняр; обесват нещастника, стъпил „в погрешност на гнило“; под въглищния пласт остават петнадесет човешки трупа; дими изпуснатият пистолет на самоубиеца; на мокрия паваж лежи